

УКРАЇНСЬКА СПРАВА

„UKRAJINSKA ZPRAVA“.

БЮЛЕТЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО, ЕКОНОМІЧНОГО
Й КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ

МІСЯЧНИК

РЕДАКЦІЯ-АДМІНІСТРАЦІЯ PRAHA XVI. NA PLANI č. 2056.

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Рік II.

31. травня 1934.

Передплата:
в ЧСР — річно
Кч: 12, за кор-
доном річно
Кч: 18.

Число 5.

Інж. Л. Костарів.

Політичний огляд.

(Politický přehled.)

Черговою сенсацією сьогодняшнього політичного дня без сумніву треба вважати відомості про проектуваний (а може вже й підписаний) франко-радянський союзний договір, про притягнення ССР до складу Ліги Націй. Здійснення цього пляну, на думку поважних органів європейської преси, визначає моральну смерть Ліги, але жадного розвязання сучасної міжнародної кризи не принесло-б.

Для реалізації франко-радянського співробітництва на випадок війни з Німеччиною треба було-б, що-б до цього союзу не лише приєдналися би Польща й інші сусіди ССР але й... погодились-б перепустити через свою територію радянську „червону армію“. Чи піде на таке ризико хто будь зі сусідів ССР, які бачуть радянські слова й дійсність не через „червоні окуляри“ панів Еріо та інших „французьких“ політиків?

Де котрі англійські часописи (напр. „Сендей Таймс“) висловлюють навіть побоювання, що підписання франко-радянського Союзу може „спровокувати Францію на передчасний виступ проти Німеччини й таким чином викликати нову світову війну“.

В усякім разі кокетування французького уряду й інших оборонців сучасної Ліги Націй з комуністичною Москвою лише вайний раз підкреслюють тяжке становище Ліги, цього „європейського державного парламенту“ а разом з тим доводять кризу парламентаризму й демократії в галузях міжнародного політичного й економічного життя.

Збудована на високій моральній ідеї „брацтва народів“, яке мало-б мирно розрішати всі міжнародні суперечки і захищати права слабших та пригнічених націй. Ліга націй не виконала ані одного з тих своїх високих завдань. За цілий час свого існування Ліга націй не спромоглася розвязати ані одного з важливіших міжнародних конфліктів; проявляла нерішучість й слабість по відношенню до сильних й, дуже часто, несправедливість по відношенню до слабих... Авторитет Ліги з кожним роком падав й особливо тяжку рану наніс їй виступ Японії та Німеччини, які зараз проявляють усе більшу агресивність...

„Санація“ Ліги, прийняттям до неї ССР, на наш погляд, приведе її до остаточної страти авторитету та обернення її в „декоративну“ інституцію, яка екзистує, але з якою жадний не рахується.

Спроба створення міжнародного парламенту не вдалася і „міжнародня демократичність“ переживає кризу значно більшу від „демократії“ в середині держави бо... мирних засобів для її розвязання не має. І не є випадковим, що ці обидві „кризи демократії“ йдуть одночасно. В той час, як дипломати безпорадно товчуться над „розрішенням нерозрішимого“, в середині багатьох європейських держав проходить процес перебудови політичного життя. Події лише перших місяців цієї спроби в протипарламентські заворушення у Франції, події в Австрії та нова конституція в Польщі і, нарешті, два, на протязі одного тижня, „державних переворотів“ в Латвії та Болгарії показують, що цей процес європейської внутридержавної перебудови не є випадковою авантюрою „генералів“ чи „політиків“, а разом з тим і не є наслідком праці якоїсь міжнародної „фашистівської централі“, що по зразку Комінтерна органіає „світові революції“.

Подібність мети сучасних державних переворотів в лініє наслідком того, що викликаються вони однією причиною, а то кризою сучасної демократії, вирожденням її форм та безсилием налагодити соціальне, політичне, та економічне життя держав.

„Не штука обурюватися на фашизм, та вживати термінологію фашизму лише у зневажливому тоні, підтягуючи під фірму фашизму сили невдоволені з демократичної декаденції, каже справедливо „Діло“ (ч. 133, 23, V. 34). Треба розібратися в причинах, якими визвані сучасні „перевороти“, і відмовившись від сухого доктринерства вивнати, що винним є не „фашизм“, а сама демократія.

Післявоєнні роки майже в усіх державах привели до перемоги демократично-соціалістичні партії. Їм була дана повна можливість розбудови політичного, економічного й соціального життя на „підставі високих принципів демократії та соціалізму“.

І до чого все це привело? В ССРЦ ці принципи були здається доведені до льогічного кінця і... „перша в світі соціалістична держава“ обернулася в жахливу деспотію, а новою комуністичною аристократією, яка прибрала собі всі хиби старої аристократії, але жадної з її позитивних рис. Наслідок — міліони громадян — рабів!

В інших країнах до здійснення „соціалістичного“ програму максимуму не дійшло. Представники європейського соціального демократизму виявили більше здорового розуму й тактності, але... не здійснили своє програму, котрий вони так довго й вперто пропагували, стратили довір'я мас та почали відступати, як перед більш активним і послідовним комунізмом, так і перед наступаючою реакцією, яка зуміла добре використати хиби демократичних влад. І хто знає, чи не пришли-б до влади в європейських державах „комісари“ чи „королі“, наколи-б саме життя не висунуло нову силу, яку чому-сь присяжні демократи охрестили „фашизмом“.

Чи є цей новий рух реакцію? Ні. З його практики в богаючих державах ми бачимо, що він виступає різко проти реакції (тобто монархізму) й проти комунізму. Чи є цей рух „кінцем демократії“? „Присяжні демократи“ широ чи не щиро запевняють, що так. Ми не можемо погодитися з тим. На наш погляд він є не кінцем демократії а лише її корегуванням. Головною хибою сучасної демократії є те, що вона уявляє в сліпім доктринерстві і звільнена себе навіть від обов'язків самокритики. Демократія та соціалізм здобували собі прихильність доти, доки вони були опозицією; доки вся їх діяльність обмежувалася критикою існуючих тоді режимів.

На жаль перехід влади до рук демократії не показав її великих здібностей до грунтовної перебудови суспільного життя. Навпаки — ті несправедливості й зловживання, які бували раніше, розквіли при демократичних урядах особливо ряснно. Чи можлива була-б при старих режимах така афера, як відома французька „ставкіяда“, до якої були заплутані чисельні представ-

ники демократичної влади й партій, починаючи від журналістів і кінчаючи міністрами? Чи мав право обурюватися такою аферою французький громадянин-патріот? Чи не треба призвати слушності латишським патріотам, які не могли дивитися байдуже на факт, що 100 послів маленького Латишського парламенту поділилися на... 20 політичних партій, які замісьце державної творчої праці, боролися поміж собою, за право дістатися до влади й зробити її своєю синекурою?

Чи не привела сучасна „техника демократії“ до того, що повноправний громадянин був лише „машиною для голосування“ й „джерелом податків“ в той час, як влада знаходилася в руках професійних політиків і закони передрішалися за кулисами партійних клубів.

Тому-то новий процес державної перебудови, що зараз відбувається в богаючих державах, не можна з гори називати реакцією, не можна говорити про „загибель демократії“, але лише про її кризу та про спроби нових національних сил перевести „санацию демократії“, шляхом ревізії її „техники“.

Між іншим цікаво відмітити два факти а то: по перше, що в більшості держав, де відбулися всі ті „фашистські“ перевороти, демократичні групи не спромоглися на який будь поважний відпор; а в других, що головним кадром, з яких складалися сили нового переможного табору, були або сучасні або бувші вояки.

Перший факт доказує, що „сучасна демократія“ вже виконала свою історичну роль (як в свій час виконав її й монархізм) і що надійшов час її зміни. Другий — як не звучить це парадоксом, доказує, що новий процес не є справою якоїсь касті чи кляси, бо сучасна армія є надпартійна й надклясова. Разом з тим ця пробуджена політична активність вояків доказує, що ідея демократії не вмірає, але лише впорядковується. Модерна війна творить в армії велику демократичну організацію, яка відріжняється від сучасної „політичної демократії“ тим, що кожний її член має не лише право але й обов'язки перед цілою організацією.

Хороби нашої еміграції.

Choroby našej emigrace.

Львівський націоналістичний часопис „Перемога“ перед часом подав таку характеристику конкуруючої іншої націоналістичної групи:

„Як перший характеристичний рис нашого 105% націоналістичного“ радикалів доводиться назвати його тенденцію до публіцистичної скандалістики. На наших очах, вже від низки літ відбувається преціана, українська, не то „домашня війна“ — не то „революція“. Справа йде за право на виключну „репрезентацію“ націоналістичної ідеї. Наші „105%“-ці конечно хочуть вберегти цей монополь для себе... Чіпляються раз цих, раз тих, аби лише був рух, крик... відменити янінський „рев“ без котрого той тип людини очевидно жити не може. „Ревіти мушу...“ Сердега!

Без клевети, скандалістики, без інсинуацій, без підсування комусь якнайбільш лайдацьких замірів, без вазідоаріання когось у синістві, цей тип „публіциста“ жити теж не може... Гуляє на нашім ґрунті не від минулота політична 105%-ва „націоналістична“ ханжа, а море клевети, обмов, сплетні і особистих провокацій; створилась ось так спранжня публіцистична сутерина... світ політичних гангстерів яких світогляд, в власне 100% більшовивом...“

Не маючи можливості відсіль оцінювати моральні вартості чи то 100, чи 105% націоналістів, ми не будемо заниматись „краєм“, але лише спробуємо примінити „перемоговський

метод оцінки" до нашої еміграції. На жаль всі ті „прикмети“, якими нагороджує „Перемога“ 105% націоналістів можуть бути без особливих труднощів „в перекроюванню“ пристосовані й до нашого еміграційного життя.

Перш за все тенденція до публічної скандалістики. Візьмемо хоч-би такий факт. Перед парою місяців в Празі в науковім гуртку працьовником науки*) був прочитаний науковий доклад на тему правничу. В тому докладі прелегент торкався також і питання суду над бл. п. полковником Балбачаном. Здавалось нашій еміграції залишалось би подякувати гарно докладчику, прийняти під увагу помилки минулого й дати собі обіцянку не повторювати їх в майбутньому. Але так не сталося. Піднеслася, словами „Перемоги“, „не то домашня війна, не то революція“. Доклад перенесли й до інших організацій і з приводу його почали виступати вже не „вчені“, а ріжні особи, яких тема докладу так чи інакше зачипила. Почалася „полеміка“ поміж „армією“ і „урядом“; полеміка не занадто об'єктивна а, деколи, йде у кого так дуже „барвиста“. І цікаво відмітити, що збори, на яких вона велася, були дуже й дуже много-людні.

В той же час одна з більших чеських газет умістила статті, що ображали цілу українську націю. Наша еміграція прочитала їх, похвилювалася пару днів й... знову пустилася до домашньої війни. За виключенням виступу в пресі п. Котовича про якісні інші виступи української еміграції в захист доброго імені Української Нації ми не чули.

Ми не є захистниками вбийників бл. п. полковника Балбачана, бо й по людському й по божеському праву — розстріл хорох (божевільної) людини можна рахувати лише вбивством; але ми рішучо проти того, що-б цей сумний

*) Примітка ред. Ми навмисно не подаємо ні призвищ, ні назв організацій, бо завданням нашим є: не боротьба з людьми, а з хоробливими явищами, що приводять до деморалізації нашої еміграції.

факт нашої недалекої історії, наші „політичні гангстери“ використовували для своїх цілей „публічної скандалістики“. І вина наших політичних і громадських організацій та провідників нашої еміграції є в тому, що вони дали використати цей факт „гангстерам“, та що вони сприяють створенню ось цієї атмосфери „публічного сутерена, замісць того, що-б поборювати її та скеровувати еміграційну масу на шлях здорової, корисної, для укр. справи, праці. Чи може ми такої праці вже не мавимо? Чи може дегенерація нашої еміграції зайшла вже так далеко, що позитивну працю вона вже переводити не може? Ми не належимо до тих наших „оптимістів“, які вважають еміграцію рішаючим чинником у нашій визвольній боротьбі і тут, в чужих каварнях, творять майбутні українські „уряди“, „армії“ то-що. На наш погляд головний фронт нашої визвольної боротьби є там над Дніпром, на нашій українській землі; там є і головні сили: й сучасні й майбутні „міністри“, „командири“, „провідники“... Ale й еміграція має повну можливість допомогти героїчній боротьбі нашого народу з наїзниками, має обов'язок виконати тут за кордоном те, що там виконано бути не може. Наша еміграція не сміє ставити собі „планетарних“ завдань; ті завдання мусять бути також скромні, як скромні є сили й засоби еміграції. Ale й такі скромні завдання потрібують виконання та робітників.

Крайня пора перестати нам бути „міністра-ми“ й „полковниками“ а стати тими, яких раз найбільше потрібує наша нація й наша Батьківщина — рядовими вояками укр. національно-визвольної боротьби; малими робітниками великого діла творення Української державності.

А для того в першу чергу ми потрібуємо: оздоровлення атмосфери нашого укр. політичного й громадського життя; рішучої боротьби з „політичними гангстерами“ яких на жаль розвелося у нас за останній час забогато; відмовлення від „самозакохання“ і гибельних методів „отаманії“. М. Я.

Огляд преси.

(Přehled tisku.)

□ Зараз в Росії пише „Клич“ ч. 5 загальний кумир є Гіглер, за безпощадну розправу в німецькими комуністами. Взагалі фашизм користується широкими симпатіями населення, ва його активну боротьбу з комунізмом, а також за справедливе відношення до законних соціальних норм мас.

□ По відомостях „Знамя Росії“ відомий командір дальнесходньої сонітської армії Блюхер, який від'їхав ніби-то на п'ятитижневу відпустку до Пятигорська, можливо вже більше не повернеться на свою посаду. Сталінське „політбюро“ внернуло свою увагу на велику популярність Блюхера, як в армії так і за кордоном і ураховує його сильну й незалежну вдачу. Тому його усунуть з активної посади в армії і посадять в „апарат“ по служах, як заступника військово-морського комісара.

□ При трусах в касарні війської охорони заводу „Красний Профінтерн“ в Бежиці знайдено багато нелегальної літератури, як місцевої так і закордонної. За-

арештовано вісім вояків та звільнений ві служби начальник охорони („Знамя Росії“).

□ В Горьком (Нижній Новгород), Сормові й Балакні заарештовано ГПУ 87 осіб студентів, робітників і червоноармійців. Арештованих обвинувачують в участі в робітничій організації, яка випускала листівки в закликом до боротьби проти Сталіна та його оточення, („Знамя Росії“).

□ Відомий голова безбожницького руху в СССР Ярославський (жид) виголосив доцю промову на пленумі ком. харківського комітету, в якій звертає увагу на небезпеку українського націоналізму, який проникає на вітві в ряди самої комун. партії („Діло“).

□ В Бельгії утворився Бельгіо-український Комітет Рятування України, в який крім українців увійшли видатні бельгійські політичні діячі й журналісти („Діло“).

□ На залівничнім шляху Москва-Мінськ перекинувся у провалля цілий вантажний потяг. Слідство виявило,

що на шляху було установлено великий трактор. Атенат був скерований на особовий потяг, яким юхало декілька больш. визначних осіб, однака той потяг спізнявся а замісць нього юхав вантажний. (Діло).

□ Лондонський кореспондент „Нов Фрас Прессе“ містить інтервю в однім визначним англійським консервативом. „Ми, кавав англічанин, давмо Японії повну свободу діяння проти СССР. Японія може поширити корейсько-манжурські кордони до Північного океану і прилучити далеко-східну частину Сибіру“.

□ Сов. влада вачинила київський історичний собор св. Софії й передала будову його окружному комісаріату хліборобства. Божу службу в цім соборі демонстрували перед відомим Еріо, як приклад релігійної толерантності комуністичної влади. („Новий Час“).

□ В Харкові оголошена нова чистка членства комун. партії, яка на думку „Нового Часу“ сідчить, про понинні внутрішній розвал губ. організації ком. партії.

□ По відомостям польської преси в Одесі відкрита серед урядовців порту протикомуністична організація, що існувала там в 1921 року.

□ Харбінський часопис „Наш Путь“ приводить інтервю свого кореспондента в звожді японської воянної партії ген Аракі. Еропейська культура, каже Аракі, внашлася тепер у спільній вулиці. Це сталося тому, що дух егоїзму, дух дрібного самолюбства, утілітарізму принцип користі, спілкі і наїнії віри в матерію — запанували в сучасній Європі... Росія переживає дуже важку кару за гріхи Європи... Ми понинні спасти російський народ — це исландський обов'язок. Тє саме починана зробити кожна нація. Не робиться це тому, що Європа затримана егоїзмом. Сьогоднішнє положення каже ген. Аракі туманне, але на обрію видно ніж ясний день. Ген. Аракі чекав того дня, „коли коло нас, замісць великої тюрми, (СССР — пр. ред.) знову буде мирний сусід“.

□ По відомостям англійської преси Сталін підписав декрет, яким наканув „на противі 3 рокін викинути Бога в СССР“. Це значить, що до 1.V. 37 р. мусять бути ліквідовані всі церкви й всі релігійні громади в СССР.

□ „Морнінг Пост“ пише, що по оцінці фахівців СССР має біля 2000 аеропланів, більшість котрих в аравку 1926 р. типу Туполєва. Іх теоретичний радіус діяння 781 міля, а практичний 593 мілі. Слабе місце сонітської флоти в брак її технічних кадрів.

□ „Таймс“ передає промону ген. прокурора СССР Криленко, що в відповідь на поширені чутки, про скавування ГПУ й амністія сов. пол. режиму. „Класова війна, каже Криленко, не лише продовжується але й буде вісилена. Ворожі кляси розбиті але індівидуальні клясові вороги ще існують. Ми всіх їх ще не розстріляли, не всіх фізично внишили“. Але сов. терор буде по словах Криленка примінюватися не лише до „класових норогів“, але й до робітників, яких ми (тобто комуністи — прим. ред.) вихонуємо примусом“.

□ В СССР комісаром нар. освіти нидано распорядження, що при іспитах в совіт. середніх школах не бралися під увагу неуспішні відповіді учнів по історії, бо існуючі підручники марксиської історії перевантажені

соціольогічним матеріялом і невроузмілі учням. („Комсомольська Правда“).

□ Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі за 5 років існування вібрала вже 13.000 книг ріжними монами. В читальні в 102 органи преси. Бібліотека має п'ять філій. Завданням бібліотеки — служити своїм і чужинцям та бути покажчиком культурних надбань українського народу. Вона стойть по-над партіями, по-над симпатіями. Заложена емігрантами, для вшанування пам'яті С. Петлюри, вона й далі існує при допомові васобів, що приходять переважно від емігрантів відсього світу. Ці васоби менші, ніж потрібно. Потрібна допомога усіх українців, що розвуміють вагу бібліотеки, загально-національної культурної установи на чужині. Треба мати бюджет бодай 25.000 франків річно, між тим в 1933 р. видано всього 16.000 фр., а бюджет на цей рік складено лише на 14.000 фр. День смерти С. Петлюри, 25 травня, оголошено віддання днем віброк на бібліотеку. І тому рада бібліотеки просить читачів нашого часопису скласти пожертву на бібліотеку та вислати її на ім'я бібліотекаря: Monsieur Ivan Rudicev. 41 Rue de la Tour d'Auvergne. Paris 9. France.

□ По відомостях „Евр.“ СССР має на Далекім Сході 13 діловій, кожна із 3 полків і одного додаткового куріння. Кожному полку придано 10 тяжких гармат. Загальна кількість війська 150 тисяч, зі ввичайною кількістю артилерії, з 500 мортирами, 400 танками, 5000 кулеметами й 400 аероплянами. В європейській частині СССР в коло 700 тисяч війська і у випадку війни рад. уряд мобілізації мабуть робити не буде й обмежиться лише призовом декотрих категорій ревервистів.

□ По відомостях „Громадського Голоса“ большовики влонили та вбили вождя грузинських повстанців Пилько-кідае, який ві своїм партизанським отрядом ховався в горах і нападав відтіль навіть не рад. військові відділи.

□ На Україні, недалеко від Харківа, вбили начальника ОГПУ жида Вайсберга, який вийшов переводити ревнівія за хлібом, що був сконаний від большоніків селянами. (Діло. Львів).

□ З Туапсе повідомляють, що в віявлку в подіями в чорноморські флоті винесено на північ 200 українців, а серед старшинського складу переводять повторну чистку. Поширені поголоски, що на 1.V. 34 черноморська флота мала виступити проти Москви. В місті Керчі переводять нону чистку серед робітництва в віявлку в недавнім страйком. Таку ж чистку переносять у нійських частинах, що залишенн на Україні. Серед робітництва в Одесі поширені летючки про голод по селях, який віда закринала перед робітниками. Коло Браїлова ліквідований большівниками український повстанчий відділ Тараненка. 14 полонених відневено до Києва і мабуть розстріляно. Дня 7.IV коваки повстанці пошкодили міст на Кубані. Відділ ГПУ, що був проти них висланий повстанці розбили; але мусили відступити в гори перед больш. посилою. В місті Білій Ключ коло Тифлісу не-відомі обстріляли будону ГПУ. В Туапсе гостра контроверзия моряків і арешти. Ряди кавказьких повстанців по-попнуються що дня демобіліонанні червоноармійцями. („Новий Час“. Львів. 11. V. 34).

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ІНСТИТУТ при Українській Господарській Академії в Подебрадах.

(ВИСОКА ІШКОЛА ПОЗАОЧНИХ СТУДІЙ)

затверджений Міністерством Хліборобства Чехословаччини, продовжув впис студентів і курсантів.
Проводить високошкільне навчання кореспонденційну методою на Економічно-Кооперативному
Відділі, після вакінчення якого дається титул економіста.
Крім того при Інституті функціонують вузькі фахові курси: 1) Бухгалтерії, 2) Англійської мови, 3) Німецької мови, 4) Французької мови, 5) Пасічництва, 6) Оброблення шкіри, 7) Практичної фотографії, 8) Радіотехніки, 9) Миловарства.
Згодом має відкритися навчання і на інших високошкільних відділах та фахових курсах. Знертатися на
адресу: Ukrajinsky Techniko-hospodarsky Instityt, Poděbrady, Tchecoslovaquie.